

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Nevoî interne.

Astăzi, cînd se impune consolidarea noastră pe toate terenele, parecã nu știm ce să facem, de ce să ne apucăm. Toți voim să zidim, și încă la același edificiu, dar temelia fiecare o pune altcum și în altă parte, și fiecare în alt chip începe să zidiască. Unii încep dela mijloc, alții dela streșină, iar alții ar face mai întîi coperișul, fiecare dupăcum crede că o să iese mai bine la cale. Pentru aceea edificiul pe care voim a-l face, nu vrea să sporiască. Cauza zace în lipsa de unitate în acțiune. Se zice, că e greu a face ceva la poporul nostru, fiindcă cu greu se pornește la ceva. Nu pentru că poporul nostru i-ar lipsi simțul de ordine și disciplină, ci în altă parte trebuie căutată cauza. Aruncați privirea în oricare parte locuită de acest neam năcăjit, și veți vedea că nicăiri traiul lui nu vă va mulțumi nici măcar în parte. Dincontră veți găsi la tot pasul lipsă și sărăcie, deznađejde și desgust; veți găsi pe sârmanul Român muncind din greu de dimineața până seara, din tinerețe până la bătrînețe, — dar rod și spor pe urma străduințelor și sudorilor sale nu veți vedea aproape deloc. Il vedeți cu traista la gît, cu toiagul în mînă, pornit pe calea pribegiei să-și caute norocul în țări străine... Această stare de lucruri triste nu va înceta cită vreme vom sta tot așa de nepăsători. Omul înțelept nu ar sta

prea mult pe gînduri; și-ar strînge toate puterile și ar face ceva pentru scăparea de urmărirea mizeriilor detotfelul. Așadar s'ar lăsa de vorbe goale, trîmbițate cu emfază, și s'ar pune la lucru și ar săvîrși fapte. Trebuie dar să ne unim și reunim la o muncă comună, cinstită și rodnică, pe teren cultural, economic și social.

Dar, omenirea e ca o mașină. Și precum la mașină fiecare șurub își are locul și cercul lui de acțiune, așa și fiecare individ din societate își are rostul său. Inșă mașina poate fi aranjată și condusă de mecanic, nu totașa și omenirea neavînd ea mecanic să o aranjeze nici să o conducă. Mecanicul va trebui să apară din lipsă, din nevoile și necesitățile noastre zilnice. Va trebui deci să apară o mină magică, care să conducă această mașinărie de carne, creînd *ordinea* și *disciplina*, cari ne vor uni pe toți, pedeoparte pentru a rezista tempestatîlor de totfelul, pedealtăparte pentru a ne face mai capabili de o muncă rodnică și folositoare.

Ei, dar aceasta nu se poate face deodată, ci cu încetul, căci sînt două lucruri; întîi: să-și facă fiecare datoria, chiar și atunci cînd alții nu și-ar face-o; al doilea: să-și caute fiecare greșelile în el însuși, căci sieși își poate porunci, dar altora nu.

Pentru a face ceva, inșă, trebuie vreme îndelungată, de zeci de ani. Orce reformă, fie ea de orce natură, se îndeplinește

în timp îndelungat. Prinurmare ceice se vor hotări să intre în luptă, vor înțelege ce paciență și stăruință, ce voință tare și nestrămutată, vor trebui să dovediască. Dar orcît de grea ar fi, orcîtă vreme va trebui până să se intrupeze, o reformă socială, nu trebuie să desperăm, căci chiar de vom cădea de nouăori, totuși să avem curajul ca să ne ridicăm, și a zeceoră, și să o intrupăm. Alții, înlocul nostru, cu mai mult spirit practic, cu mai multă cunoștință de lume, nu s'ar plînge, cuatît mai puțin ar rîde și batjocuri, cum e obiceiul la noi, ci conștii de sarcina luată asupra-și, vor căuta a o și duce la liman.

Experiența a dovedit, că o legătură, un organism, se poate crea numai cu ajutorul *reuniunilor*. Acestea pot fi, după firea și ocupațiunea respectivelor popoare, diferite. Vom întîlni — nu la noi — reuniuni cu caracter comercial, industrial și agrar. Afară de acestea vom găsi reuniuni speciale de consum. Știm toți care e scopul acestor reuniuni, — îmbogățirea poporului respectiv, dar cîștigul principal zace în următoarele două împrejurări: O astfel de economie rațională ar avea un cîștig material, pedeoparte, — pedealtăparte un cîștig moral-educativ, deprinderea la ordine și disciplină, adevă unitatea în acțiune, baza pe care avem să ne clădim viitorul nostru edificiu social-economic.

I. Victoranu.

FOILETON.

Vălenii-de-Munte

și cursurile d-lui Nicolae Iorga.

— Icoane răzlete. —
De Mihail Gașpar.

10)

Alegerea profesorilor cari au ținut lecții la cursurile de vară din Văleni, a fost cum nu se poate mai fericită.

Nu pot să nu-I pomenesc pe toți. Căci indevăr nu m'am fost așteptat la atîta bunăvoință din partea lor. Imi închipuiam niște sulețe șablonate, cari mîntuindu-și rostul lecțiilor la catedră, își vor căuta alte indevletniciri mai rentabile decît a-și mîntui vacanța ținînd lecții într'o căldura ce varia între 45°—47° C.

M'am înșelat inșă.

Am găsit oameni, bărbați, de o rară conștientiozitate, pătrunși cu toți de duhul unei meniri mai înalte, ce trece peste barierele unor simple cursuri de vară. Toți profesorii aceștia au fost convinși, din capul locului, că ei sînt făuritorii conștii ai unei opere nemuritoare, făuritorii unui nou ideal. Indrumători spre o nouă țintă, ei și-au înțeleș, în deplinătatea cuvîntului, rostul chemării lor.

Tocmai de aceea se cade să-I pomenesc pe toți cîți au contribuit la înălțarea zidurilor aceluși palat, al cărui arhitect plăzumor este: Nicolae Iorga, ear nivelator: A. C. Cuza.

Cade-se dar a aminti pe tinărul profesor al facultății teologice din București, d-l Dr. Nicolae Dobrescu, un nume deja îndestul de binecunoscut

și la noi în urma scrierilor sale înțelepte. A ținut cu totul trei cursuri. Unul despre marea Arhieru a cărui pomenire a fost zilele trecute prăznuită cu atîta evlavie de toți Români, despre marea Andrei Șaguna. În celelalte două lecții a vorbit despre „Increștinarea și dezvoltarea ierarhiei la Români“, teme dincaleafară interesante. Sperăm că la anul viitor, nădăjduind o participare mai imponentă a clericilor noștri la aceste cursuri ale d-nului N. Iorga, vom vedea pe d-l N. Dobrescu inițind o serie întregă de lecții referitoare la trecutul atît de frumos și măreț al bisericii noastre românești.

Geologul dela institutul de geologie din București d-nul Dr. Gh. Murgoci, profesor de chimie și fizică instrumentală al A. S. R. Principelui Carol, un bărbat dincaleafară simpatic, a ținut numai două lecții, avîndu-se în vedere că aproape înîntreaga d-sale vacanță a fost ocupat cu cercetări făcute în societatea altor geologi străini la „Lacul-sărat“ de lingă Brăila, și la lacul Palics din Bacica noastră. A vorbit întîi despre Bărăgan, despre aceste preri românești, cu solul lor pustiu, și totuși atît de mînos. În cursul unei singure ore am colindat cu toți dela un colț al acestui deșert mînos până la celalalt, făcînd cunoștință cu toate caracteristicile acestui colț eminent românesc. În lecția a doua a vorbit d-nul Murgoci despre „lumina ochiului României“ despre Dobrugea. Dacă cineva a percurt cu atențiune cartea d-lui Iorga: „Sate și mînăstiri“ și a auzit pedeașupra și cursul d-nului Murgoci, și-a putut face o icoană perfectă despre acest pămînt, fost odată, înainte cu vr'o 500 ani, românesc și

devenind acum din nou românesc, deși prin desmembrarea unui alt pămînt, furat în înțelesul strîns al cuvîntului, prin răpirea Basarabiei. D-nul Murgoci ne arată ce a fost Dobrugea sub dominațiunea ortomană și ce a devenit azi, după reinorporare. Ca geolog, partea istorică și etnografică a alîns-o numai, intratita, întrucît avea lipsă pentru a-și varia cursul. Am văzut dezvoltîndu-se acest pămînt cu pămîntul său galbin, cu dealuri sterpe, cu prăpastii inmolite, cu cîmpii veștede în unele locuri, înfloritoare în altele. Am văzut cum înainte cu miș și miș de ani nămolul bătrînelui Istru tot crește și tot crește, formînd Baraganul, mai apoi Dobrugea. Zeci și zeci de miș de ani se vor fi strecurat de atunci, decînd, pocînd munții la Porțile de fer, s'a revărsat puhoiul mării interne, care acoperia locurile ce le ținem noi azi, spre adîncimile unde azi își saltă apele albastre, albastra Marea-Neagră. Pe lingă aceste cursuri, cari țineau încătușat spiritul prin farmecul terenului nou, d-nul Murgoci mai avea la activul său și o seninătate de suflet, care îl făcea atît de simpatic.

Noi îi vom păstra d-lui Murgoci cele mai plăcute amintiri.

Ceice regret, este numai faptul că d-nul Murgoci n'a avut vacanță. Ne înțelesesem adevă să facem excursii pe valea minunată a Prahovei, pe terenele petrolifere ale României. Pe d-nul Murgoci l-am fost rugat să ne fie conducător — era cel mai chemat și cel mai competent — și d-sa ne promisese cu dragă voce.

Ce nu a fost, poate fi, inșă, la anul, cînd sper că vom întîlni din nou pe d-nul Murgoci la cursurile dela Văleni.

Antipatia și simpatia.

Antipatia este un sentiment neplăcut, o înstrăinare nemotivată, ce se produce în suflet atât la privirea ființelor viețuitoare cât și a celor neînsuflețite. Ne sînt antipatic unele persoane pe cari le vedem întiădată, anumite obiecte și animale, d. e. moima, papagalul, cîinele, sau și anumite ținuturi, sate și orașe. Cauza care produce acest sentiment de înstrăinare în noi, nu o putem ști. Sau încercat numai unele explicări.

Contrastul antipatiei este simpatia, un sentiment plăcut, o atracție și iubire, fără teme și fără cauză, față de anumite persoane sau lucruri fără viață.

Aceste două sentimente sînt produse de influința ideilor obscure din conștiința noastră, cari asociindu-se dau naștere la sentimente plăcute sau neplăcute. Se poate că o trăsătură a feței, un gest, o privire a persoanei pe care o vedem întiădată, are asemănare cu o trăsătură a feței, cu un gest, cu o mișcare a unui vechi cunoscut, care ne este simpatic, și acest fapt ni-l face simpatic și pe noul cunoscut fără să știm și fără să ne putem aduce aminte cu cine seamănă în vr'o privință. Totuși dacă la privirea unei ființe se înoeste în sufletul nostru o idee ce ne impresionează neplăcut, — simțim antipatia. Demulțorii și armonia ce-o observăm pe exteriorul cuiva ni-l face simpatic. Un corp neproporționat, diform și cu scăderi, produce antipatie. Un exterior plăcut ne este simpatic.

IGIENĂ.

Căderea părului de pe cap.

Pentru a putea stabili adevăratele cauze ale căderii părului sau ale pleșuviei, să ne ocupăm de câteva cazuri concrete.

După tifus (lungoare), după orbanț (brîncă), în câteva zile capul e pleș. Sifilisul (freațul), în stadiul prim, încă pricinuește căderea părului. Explicarea este aceasta: Toxinele (otrăvurile) acestor morburii, circulînd în sînge, atacă papila părului, și astfel dezvoltarea părului stagnează până-cînd trece morbul. După aceia părul crește din nou. Morburile cronice, ca d. e. catarurile cronice

de stomac și intestine, ear la femei maicuseamă morburile organelor sexuale, încă au ca urmare căderea părului. Morburile pelei capului împiedecă creșterea părului. Vulnerările și loviturile pe cap produc căderea părului. Un soț de bureți încă este cauza pleșuviei.

Demulțorii vedem că unii oameni tineri și puternici au încărunit și le cade părul. Cauza este că pelea capului și-a pierdut elasticitatea și a crescut de oasele capului. Unii medici, afirmă, pe baza experimentărilor bacteriologice, că pricina caderii părului ar fi un parazit pe care l-au găsit în multe cazuri de pleșuvie. Dacă ar fi adevărată această ipoteză, ar trebui ca acest parazit, în câteva luni sau în curs de cîțiva ani, să nimiciască părul cudesăvirșire. Dar acest parazit se găsește și la oameni sănătoși fără să producă vre-o schimbare în creșterea și dezvoltarea părului. După părerea mea, lucrul e detot simplu, și cred că prin câteva explicări imi va succede să lămuresc și cititorilor „Progresului” această întrebare.

La sate, țărănimea noastră are locuințe scunde. Hrana e simplă. Nervii țăranelor sînt puternici, deasemenea mușchii și oasele. Agonomii noștri n'au folosit nicicînd mijloace cosmetice. Supoartă frigul și căldura deopotrivă. Contra tempestaților îi apără puterea de rezistență a corpului și funcția regulată a pelei. Se înțelege că unde omul e astfel crescut, generațiile ce se dezvoltă sînt viguroase și chiar la vîrstă înaintată capul li-e acoperit de păr.

Țigani, cari duc o viață naturală, pe al căror cap mișună o mulțime de viețuiri a căror viețuire n'a fost conturbată niciodată prin nici-un fel de pepten, sînt renumiți prin părul lor negru, buclat, pe care-l păstrează până la vîrstă înaintată. Schimbările vremii îi oțelesc și le potențează energia vieții.

E o lege a naturii, că organele pe cari nu le întrebunțăm, degenerază. E lucru cunoscut tuturor că mușchii, după frîntura osului, în decursul vindecării, slăbesc, pentru că nu-i întrebunțăm. După un anumit timp însă, după ce pot funcționa earăși, își câștigă volumul și elasticitatea de mainainte.

Ceiece e pentru un picior sau pentru o mină legătura de ghips, accia e pălăria pentru cap.

Funcția pelei este: a regula, prin lucrarea glandulelor și a vaselor de sînge, temperatura corpului și respirația. Dar cum să-și săvîrșiască pelea această funcție, cînd în continuu se găsește sub haine? Cum poate pelea capului să-și împliniască datorința, dacă e împedecată? Eată unde trebuie căutat izvorul răului. Și nu e destul atita, ci după ce părăsim aerul stricat al odăii, ne ducem în birturi, unde se dezvoltă o atmosferă grea în urma evaporației pelei și a pomăzilor. Tot omul

știe, că dacă sămănăm plante în locuri întunecoase, ele sînt împedecate în dezvoltarea lor și pier pentru că le lipsește lumina. Totuși are trebuință de lumină și pelea noastră. Soarele trebuie să-și reverse razele sale asupra ei, cuatit mai virtos, cucit influința și puterea razelor solare nu se poate suplini prin nicio altă lumină artificială.

Folosind noi pălărit pe cap, schimbările temperaturii nu pot să influințeze asupra pelei, și maicuseamă asupra nervilor cari astfel, fiind scutiți de iritamentul naturii, își perd puterea de innervare, ear prin aceasta suferă regenerarea pelei de pe cap.

Unii oameni, conștii de acțiunea lor perversă, se plimbă mai mult cu capul descoperit ca să espună pelea de pe cap luminei și aerului. Cei mai mulți însă lasă ca marginile pălăriei înguste să apese pelea capului. Prin aceasta apăsîndu-se nervii și vasele de sînge, se împedecă innervarea normală și circulația sîngelui. E ușor de înțeles că pentru muncitorul spiritual, cu o pele palidă și fină, împedecarea circulației și a innervării poate avea urmări mai grave decit pentru zilerul cu nervii oțeliți care lucră în aer proaspăt. Această maltratare continuă a pelei capului, are urmări funeste și pentru părul capului.

Dr. I. Fometescu.

ECONOMIE.

Starea semănăturilor.

Raportul economic dat de ministrul de agricultură, compus pe baza comunicatelor corespondenților economici, prezintă starea semănăturilor din țară astfel:

În Octombrie și primele săptămîni din Noiembrie: temperatura moale, în unele ținuturi cald și numai ici-colea vînt și brumă; astfel dezvoltarea semănăturilor a fost favorizată. Grînele s'au dezvoltat foarte bogat, în unele locuri peste așteptare, numai cît rugina umple totmai-mult holdele. Insectele detotsoiul și șoarecii de cîmp fac pagube mari; în unele locuri a trebuit să se facă arături. Musca de Hessen, gîndacii de Mai și alte insecte fac pagube în semănăturile timpurii.

În unele ținuturi omida produce pagube în rapiță. Fiind toamna frumoasă și lungă, lucrul de toamnă în gospodărie s'a terminat; chiar și pentru semănăturile de primăvară s'au făcut lucrări. Ingroparea viei s'a făcut cu succes. Vitele s'au minat la pășune pîn'acum. Prin aceasta s'a cruțat mult nutreț de iarnă, așa că lipsa de nutreț nu va fi simțită, afară doar de ținutul de lingă Tisa, unde în general recolta a fost slabă. Lipsa de pae de așternut se simte, însă abundența tulleilor va face să nu se simtă prea mult nici lipsa paelor.

Între lei.

6) Narațiune istorică de E. Malsow.
Trad. de Ilie Bogdanu.

Răstignirea creștinilor, fixată pentru ziua următoare, nu putu avea loc, deoarece chiar în ziua interogației lor guvernatorul primi o scrisoare imperială din Roma, în care zicea: „Dacă ai captivi creștini, cari nu vor să se lapede de religia lor, atunci trimite-i fără întîrziere încoace. Jocurile se apropie, și avem lipsă de victime pentru animale.”

Guvernatorul dete îndată ordin că o corabie să fie gata de plecare; plecarea însă totuși se întîrziă, pentru că izbucni o furtună, din pricina căreia corabia nu putu părăsi portul.

În acest timp, în temnița în care se afla mica comunitate, se îndeplini un act solemn. Antoniu și Perpetua încheiară în fața morții o legătură pentru viață, pentru o viață care era numai de vreo câteva zile; însă și cu zile, și cu ore erau ei mulțumiți, căci credința lor le spunea, că încurînd se vor reintîlni pentru totdeauna într'o viață mai bună. Bătrînul șef al comunității celebră căsătoria lor, care se făcu noaptea, pe cînd dormiau paznicii.

Două zile mai tîrziu, corabia ridicînd ancorele porni pe mare. Mica comunitate debarcă în apropiere de Capua și de aci fu escortată, pe jos de vreo cîțiva soldați, dealungul șoselei appice spre Roma, spre mormîntul lor: Doi cu doi, legați unul de altul, însă ușor, ca să nu fie împedecați în mers. Antoniu și Perpetua mergeau laolaltă, dorind a muri împreună. Dar cu toată renunțarea

lor, cu toată țaria credinței lor că moartea de martir le va aduce bucuria cerească, cum nu s'ar fi aprins inimile lor ferbinți de dorul de a trăi! După ce amîndoi au simțit fericirea, pe care posesiunea unuia o dă celuilalt, acum cînd amîndoi au experiat cită fericire rezidă în iubire, cum putea să li-se pară fără valoare viața pămîntească, cînd frumsețea, tinerețea și puterea trebuia să le dubleze viața? Și împrejurul lor natura admirabilă, care li-se arăta în miș de flori de diferite culori în drumul lor cel de pe urmă! Cum lucia cerul deasupra capetelor lor! Cum se întindea în stînga lor întinsul și marea albastru al mării! Ce dulce suna cîntecul paserilor, cum murmura marea melodioase ei vechi, adînci și sfinte! Și admirabilele grădini, vile, terase și temple, cari împodobiau drumul cel lung! Toate ademeniau spre viață, toate propovăduiau măreția acestui pămînt frumos.

Oare mai este cu putință a scăpa de moarte? Dacă în ultimul moment ar abjura credința și ar jertfi împăratului? La o parte cu aceste gînduri, cari făceau moartea mult mai grea! Colo sus sperau ei o primăvară mai frumoasă, și plăceri mult mai înalte, decit acele pe cari le poate oferi pămîntul. Acolo era fericirea, bucuria și liniștea eternă.

Tîrziu după amiază, în ziua a zecea de marș, zărîră captivii la o cotitură de drum orașul colosal, ținta călătoriei și vieții lor. Cum fulgera și sclipia în razele soarelui aurul palatelor și al templelor, cum strălucia marmora palatelor imperiale și a columnelor! Era ca o priveliște din basme, această masă puternică de aur și marmoră, care părea a se întinde fără sfîrșit pînă la orizont.

Și acolo îi așteptau pe ei sute de miș de oameni, nerăbdători a se delecta la moartea lor; tot oameni ca și dinșii, pelerinii ai pămîntului, născuți din pulbere, umbre ca și dinșii, pentru a căror delectare trebuiau să-și lase corpurile lor a fi sfășiate de fiare sălbatice. O, dece nu ridică Atotputernicul mina sa și nu sfîrșimă acest oraș nelegiuit, care persecută pe servii săi și-i dă pradă leilor! Dece lasă să curgă nepedepsit sîngele atitor fiilor ai săi, fără ca să cază cerul asuora călăilor lor!

Cînd apuse soarele și asupra orașului se lăsă amurgul serei, intră acest mic grup în oraș. Ce învălmășeală domnia pe aceste străzi! Ce era activitatea din Cartagena pelîngă valurile și activitatea din străzile acestui oraș de milioane? Escorta abia cu mare greutate putu străbate prin străzile frecventate de atita lume.

Cînd trecură pe forul roman, unde era mai mare liniște decit prin alte străzi, Perpetua își aplecă capul în jos spre pămînt. Acolo era templul, încunjurat de colonnele de marmoră, unde își îndeplinise ea deatiteaori serviciul ce-l făcea Vestei. Era ea atunci mai fericită decit acum? Sigur că nu! Inima ei nu cunoștea liniștea, de care era acum plină, și fericirea de a poseda pe iubitul ei adorat. Cutoatecă făcea ultimul ei drum, putea să facă schimbul cu celelalte, cari păziau focul Vestei în hala ornată cu aur? Ea aplecă tot mai mult capul ca să nu poată fi recunoscută. Ceiece i-s'ar fi întîmplat ei, preotesei vestale fugite, în cazul cînd ea ar fi fost recunoscută, era mult mai grozav decit moartea între dinții bestiiilor setoase de sînge.

În apropierea forului era cazarma cea veche

Dela „Ustredná banka“.

„Ustredná banka ucastinny spolok“ Budapest V. Sas u. 24., s'a înființat nu demult pe piața din Capitală cu sprijinul institutului „Ustredni banka ceskych sporitelen“. Lărgindu-și în măsură considerabilă cerul de activitate, în zilele acestea s'a mutat în localuri mai încăpătoare. Capitalul societății e deocamdată de 200.000 cor. care e plătit întreg. Se ocupă cu efectuarea a totfelului de tranzacțiuni de bancă. Corespondența se poartă în limbele: boemă, slovacă, română, sârbo-croată, nemțească, franceză și maghiară. Direcțiunea e compusă în modul următor: Președinte: Francisc Skicak, deputat dietal, mare comerciant. Membri: Milan Hodza, deputat dietal, proprietarul ziarului „Slovensky Tyzdenik“; Dr. Aurel Vlad, deputat dietal, avocat; Metod Bella, deputat dietal, preot; Dr. Ivan Wagner prim-oficiant la institutul „Nemzeti baleset“; Vladimir Makovicky, directorul executiv al băncii „Hitelbank“ în Rózsahegy; Dr. Silenny Vaclav, avocat etc.; Adolf Kral și Hugo Lecal directorii filialei din Brünn a băncii „Ustredni banka ceskych sporitelen“.

Apel.

„Reuniunea sodaliilor români din Cluj“ în adunarea generală dela 28 Martie n. 1909, a hotărât, ca „Fondul de 20 filieri“, a cărui menire este ajutorarea în caz de mizerie și lipsuri mari, a văduvelor și orfanilor de meseriași, foști membri ai acestei Reuniuni, să se numiască: „Fondul de 20 filieri — Dr. Gregoriu Silași“. Credem că tuturor acelor, cari înțeleg însemnătatea tovarășiilor de felul Reuniunii noastre și lipsa ei de întărire, precum și tuturor acelor intelectuali ai noștri, cari simțesc în sufletele lor datorința de a contribui la scoaterea din negura uitării a unui bărbat de inimă, fruntaș al neamului și mare dascăl al scrisului românesc, Dr. Gregoriu Silași, fost profesor de limba și literatura română la universitatea de Cluj, — le dăm un plăcut prilej de a contribui deodată spre două scopuri nobile. Apelăm la toate inimele generoase, ca să binevoiască, a contribui cât de puțin în folosul „Fondului de 20 filieri — Dr. Gregoriu Silași“ ajutând prin aceasta deoparte o reuniune alcătuită din clasa noastră mijlocie, atît de nesocotită până acum, și contribuind în aceeași vreme la cuvenita și datorita reînnoire a pomenirii unui fruntaș bărbat al neamului nostru Dr. Gregoriu Silași, care să fie o pildă călăuzitoare de dragoste de neam și de interesare vie pentru toate cauzele lui mari. Generoasele contribuții și oferte făcute spre acest scop, ne rugăm să se trimită la adresa casierului Reuniunii noastre: *Mihail Radu, Kolozsvár, str. Jókai Nr. 2.* Cluj, la 31 Oct. n. 1909.

A. Pora, secretar. E. Pop Păcurariu, președinte.

a pretorianilor lui Nerone. Ea servia de închiisoare pentru cei aduși din provincii, spre a fi întrebuiți la întăritarea bestiiilor. Acolo fură aduși captivi. Ei fură introduși într'o sală mare pavată, pe lângă a carei pereți se găsea un număr mare de perne. Alături se găsea o curte neacoperită și încunjurată de colonne. Se așezară toți jos, zdrobiți de oboseală.

Directorul acestei închisori, un bărbat iubitor de oameni, le împărtași că jocurile nu au început încă. Așadar vor mai trăi câteva zile! Nu era între dinșii niciunul care să fie dorit a-și rescumera viața, cu prețul renegării lui Christ, și niciunul, care să nu fi dorit să i-se prelungească viața. După o masă simplă, care li-se mai dădu, fură cuprinși de un somn, care făcu pe cei oboșiți de lungul drum, să uite trista lor soartă.

„Pine și jocuri“, adevărată împărțire regulată de cereale, untdelemn și vin, și intrări gratuite la luptele gladiatorilor, la cursele de vehicule și alte spectacole publice, — aceste erau mijloacele potențailor romani, prin cari căutau a se face plăcuți plebei lenese și destrăbălate a capitalei. Cu tot luxul măreț al Curții, cu toate onorurile divine pe cari le primiau imperatorii, cu toată fîrta în pulbere care li-se arăta pretutindeni, onoarea morală a demnității imperiale a decăzut cu totul. Vai de împăratul, care ar fi îndrăznit să refuze jocurile vulgului de milioane din capitală. El ar fi pierdut tronul, chiar cînd ar fi fost cel mai bun al timpului său.

CRONICA.

Banca noastră „Luceafărul“ din Verșeț și-a ținut Marți adunarea generală extraordinară, sub prezidiul destoinicului director executiv Dr. Petru Zepeneag, luînd parte în afară de acționarii din Verșeț și jur și alți fruntași d'ăi noștri, între cari remarcăm pe dd. I. M. Roșu, Dr. Aurel Novacu, Dr. Iuliu Tămșăel, Dr. Tit Malai (Biserica-albă), Avram Corcea (Coștei), Panciovanu, I. Miclea (Voivodinț), Dr. Ion Nedelcu, Dr. Liviu Cigăreanu, Dr. M. Groșanu, Gh. Jianu și Ion Perianu (Oravița), Ioanichie Neagoe (Petrovasela), Petru Stoica (Satul-nou), Dr. St. Petrovič, Dr. Gh. Dobrin, Dr. Valeriu Braniste (Lugoj), etc. S'a hotărît ridicarea capitalului societății la 600.000 coroane, prin ceiace banca „Luceafărul“, plesată în palatul ei grandios, și-a deschis locul între institutele noastre de frunte. Într'un ceas bun!

Profesorul C. Strimbei este din nou chemat la catedra de latină la școala civilă din localitate, fiind profesorul de pîn'acum transferat la un alt gimnaziu.

Învățătorul Toma Stanca cu d-șoara Ana Toma din Ticvaniul-mare — logodiți. Sincere felicitări.

La Ticvaniul-mare a reposat, Luni la orele 9 seara, comerciantul Vasile Păștilă, în vîrstă de 32 ani. Inmormîntarea a fost Joi înainte de amiază. Odihniască în pace.

Funcționarul Dimitrie Lazăr (Oravița) cu d-șoara Emilia Musta (Glimboca) și-au serbat cununia Joi la 12/25 Noembrie c. Felicitări!

Cabaretiștii noștri din Oravița, ce să le faci, s'au produs, și a doua oră, Duminecă în sala teatrului din localitate.

Și la Timișoara și Lugoj se va scoate la vedere publică mașina de zburat a lui Blériot.

La Oravița a fost ales membru în congregație directorul de finanțe Wilhelm Krausz, la Recita: primforestierul Iosif Brebenaru.

Sfințirea școlii gr. cat. din Oravița-rom. s'a oficiat Duminecă, la 14. curent, prin preotul Dr. Iosif Siegescu, deputat dietal, ca mandatar al P. S. S. D. episcop Dr. Vasile Hossu.

Festivitățile sfințirii palatului „Tribuna“, ce se încep astăzi atrag la Arad multă lume din toate părțile locuite de Români.

Inginerul nostru Aurel Vlaicu a fost definitiv angajat la arsenalul armatei române, unde își va putea acum construi aparatul de zburat, de care sînt legate mari nădejdi.

Distinsul nostru fruntaș de peste Murăș, avocatul Mihail Velici s'a îmbolnăvit greu de câteva zile.

„Telegraful Român“ vestește că văduva Ioan Stănilă, născută Duvlea din Răchita (Transilvania), a trecut peste vîrstă de 120 ani, și ai mulți înainte!

Doi Români au izbutit în același timp să pună lumea în uimire prin noui biruințe ale științei medicale, Toma Ionescu în Anglia și Medicinicoff (Român Băsrăbean) la Paris.

Taussig, guvernorul Boden-Creditanstaltului din Viena a murit prin intoxicație de arsenic, produsă prin tapetele odăii. Cucit e mai sănătos vîruiul simplu al odăilor!

Th. Ștefanescu, locțiitor de guvernor al Băncii Naționale din București, a reposat Vineri noaptea.

Ninge mereu și în părțile noastre.

Celebrul tenor Carusso se va căsători încurînd cu o fermecătoare florăreasă din Sicilia.

Astăzi, Sîmbătă, la 8 ore seara: petrecere cu dans în localul otelului „Novak“ din localitate. Intrarea de persoană: 1 cor. Venitul curat e destinat pentru pomul de Crăciun al școlarilor săraci dela școala conf. ortodoxe rom. din Oravița. Muzica Bircă.

În Bihor sînt groaznice epidemii, disenterie, tifus, difterie, etc. Medicul exmis de guvern arată în raportul său mizeria de neînchipuit: Locuitorii nu mîncă nimic cald luni de zile, stau în locuințe înguste împreună cu vitele. Cere să se facă bărci pentru bolnavi, să se împartă mîncări calde, și să se dea povețe oamenilor, cum să se păziască de boli.

Săptămîna asta a fost la Oravița, petrecînd cîteo zi două între noi, dd. I. M. Roșu, Avram Corcea, Dr. Gh. Vodă, Dr. Ion Sirbu, Dr. V. Meșter, Dr. P. Zepeneag, P. Ramneanțu.

D-nul Ion Budințianu, avocat în Bocșamontană, s'a retras în viața privată, după ce a practizat advocatura 35 ani. Din acest incident societatea din Bocșa a manifestat pentru d-l Budințianu printr'un splendid banchet.

În Berlin a căzut neaua timp de 40 de ceasuri. Tramvaele electrice s'au oprit. Greutatea zăpezii și vîntul a doborît stîlpii de telegraf, așa că s'a întrerupt și comunicația telegrafică.

Renumitul romancier francez Pierre Loti, al cărui nume adevărat este Julien Viand, zilele trecute a ieșit din serviciul marinei de război a Franței, împlinind ti acum 59 ani.

Iulian Dragan diu Dombó (lîngă Sighetul Marmației) e avansat la rangul de șefinginer silvic. Felicitări.

Dr. Virgil Ciobanu, preot militar și paroh al comunității române din Viena, și-a dat dimisia din acest din urmă post.

La Dalboșeț se ridică o fabrică de sticlă și porcelan.

Bătrînul poet Björnson e în agonie.

Congregație extraordinară se va ține pe la începutul lui Decembrie la Lugoj.

Un contonier din Sinmiciăușul-mare și-a lăsat copilașul de 4 anișori adormit în casă lîngă cuptor. Cînd s'a reîntors, l-a găsit învîluit în flăcări, cari i-au pricinuit moartea.

În „Electrotechnischer Anzeiger“, E. Stadelmann susține că Moise ar fi cunoscut paratrăznetul. Așa înțelege șarpele de aramă, care ucidea pe șerpii înflăcăriți (fulgerele) ce trimitea Dumnezeu asupra Izraeliților. Despre chivotul legii crede că ar fi fost o butelie de Leyden: o ladă de lemn de accacia înloc de butelie; învîltoarea din afară: plăci de aur, cea dinlăuntru deasemenea, și se încălzea din atmosferă prin varga lungă și ascuțită de metal ce era împlintată în acea învîltoare. Preoții se apropiau îmbrăcați în veșminte țesute cu aur, așadar bune conducătoare, deci nu-i trăznia. Din contră, pe ceice se apropiau fără acele veșminte și fără a păzi ritualul, îi trăznia. Altarul era deasemenea altă butelie de Leyden. Experiența a dovedit că într'o țară ca Palestina s'ar putea căpăta cu astfel de mașini scinteie lungi de 3 metri. Așa s'ar explica și aprinderea jertfelor cu foc din cer. Aceste conștințe le-ar fi avut Moise dela preoții egipteni.

La Cacova a fost omorît în trăsura un țaran. Făptașii sînt pîn'acum necunoscuți.

Convocare.

Reuniunea Consumului de carne societate pe acți în Oravița ține Duminecă la 19. Decembrie 1909, dimineața la 11 ore în sala ospătăriei „Gambrinus“ o adunare generală extraordinară.

Obiectul: Licvidarea societății din cauza neplătirilor regulate.

Diracțiunea.

Editor proprietar: Gheorghe Jianu.
Redactor responsabil: Alexandru Purgariu.

Toffelul de insertiuni și reclame se primesc spre publicare în **PROGRESUL** în cele mai avantajoase condițiuni cu prețuri moderate. Reclama e sufletul comerțului. — Prin reclamă a progres!

35 familii de albiți,

în lăzi sistem Dzierzon,

provăzute cu provizie destulă pentru iernat, de vinzare la

Dimitrie Gherga Duca

4-4 veghetor la calea ferată,

Majdán (Krássó-Szörény megye).

Banca de asigurare

„Transylvania”

fondată la 1868, primește asigurări de viață și asigurări încontra focului și încotră grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Despăgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în Sibii, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în Arad, la Agentura cercuală din Oravița și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbați de ai noștri de toată încrederea.

„SENTINELA”

institut de economii și credit ca societate pe acții

în Satul-nou (Réva-Ujfalu)

efectuește toate operațiunile de bancă și primește depuneri spre fructificare cu 5% interese, plătind institutul și darea de 10% după interese. La cerere se trimit deponenților și cecuri poștale cu cari se trimit bani fără a plăti porto la poștă.

Direcțiunea.

America!

Plecarea: din Havre în fiecare Sîmbătă, din Wien în fiecare Marți.

◆ Linia franceză. ◆

Bilete de tren americane pentru oricare stațiune cu prețurile originale.

Informațiuni gratuite și franco numai prin Linia franceză.

Wien IV., Wiedner Gürtel Nr. 16.

15-10 A se observa precis adresa!

Farmacia „La Sf. Gheorghe”

— Oravița —

visa-vis de prăvălia lui R. Goldstein în strada principală.

În farmacia mea, arangeată modern, se capătă înafară de

tot soiul de medicamente și diferite parfumuri franceze, engleze, pudră, săpunuri

și alte articole de tot felul atât pentru țerance, cât și pentru damele de elită.

Cu distinsă stimă

ADOLF GROS
apotecar.

„PLUGARUL”

societate pe acții din Cacova

x-12

dă

5-6%

și plătește și darea după depuneri.

Acordă împrumuturi pe obligațiuni și amortizare cu 6-7%, ear personale cu 8%. Escomptează cambii. Asigurează vite și mijlocește cumpărarea de mașini agronomice.

A n u n ț.

Cele mai bune, mai moderne și mai durabile

ghete și cisme

numai la mine se pot căpăta. În magazinul meu am tot felul de ghetă, lucrăz exclusiv în atelierul meu.

După comande pregătesc ghetă americane, vinătorești, ortopedice și alte feluri de ghetă.

Prețuri solide și moderate.

x-20

Cu stimă

BENEDICT CSONGÁR

— Oravița. —

Tipografia „Progresul”

în Oravița

se capătă

toffelul de tipărituri,

cu prețuri absolut solide.

Tîrg mare de crăciun!

Nainte de a Vă face cumpărăturile în capitală sau altundeva, nu întîrziți a-mi cerceta și

tîrgul mare de crăciun

Nimeni nu e îndatorat să cumpere. Fiecare lucră în interesul său, dacă vine să-mi vadă

podoabele pentru pomul de crăciun
expoziția de zahăr, toffelul de marfă actuală.

Cu stimă

BARTOLOMEU SAUBERMANN.